

Združenie obcí „Mikroregión Čremošná“

**SPOLOČNÝ PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO
ROZVOJA OBCÍ MIKROREGIÓNU ČREMOŠNÁ**

PRE ROKY 2016 – 2022

KRI

Karpatský rozvojový inštitút, Košice

Február, 2016

Obsah

ÚVOD	3
1 ANALYTICKÁ ČASŤ.....	6
1.1 Zhrnutia z popisu vývoja a stavu územia Mikroregiónu Čremošná	6
1.2 SWOT analýza.....	14
1.3 Vyhodnotenie prieskumu vnímania potrieb verejnosťou	16
2 STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ	17
2.1 Východiská.....	17
2.2 Vízia Mikroregiónu Čremošná v roku 2025.....	17
2.3 Ciele – Prioritné oblasti – Opatrenia – Aktivity	18
3 REALIZAČNÁ ČASŤ.....	21
ZOZNAM PRÍLOH.....	23

ÚVOD

Združenie obcí „Mikroregión Čremošná“ bolo založené v roku 2004. Pomenovanie nesie podľa riečky Čremošná (ľudovo aj Čermošná), ľavostranného prítoku rieky Slaná, prameniacej na severnom okraji Slovenského krasu a pretekajúcej územím okresu Rožňava v celkovej dĺžke 29 km. V súčasnosti združuje **13 obcí okresu Rožňava**, a to: **Bôrka, Brzotín, Čučma, Drnava, Jovice, Kováčová, Krásnohorská Dlhá Lúka, Krásnohorské Podhradie, Kružná, Lipovník, Lúčka, Pača a Silická Jablonica**. Sídlo združenia nateraz prislúcha obci Lipovník, keďže štatútom je starosta tejto obce.

Združenie bolo založené hlavne za účelom:

- identifikácie spoločných rozvojových výziev presahujúcich kataster obce a plánovanie ich spoločného uchopenia;
- koordinovania rozvojových aktivít v mikroregióne;
- prípravy a realizácie spoločných projektov;
- spoločnej propagácie aktivít a kultúrno-prírodných hodnôt mikroregiónu na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni;
- spoločnej komunikácie a budovania partnerských vzťahov so subjektmi verejnej a súkromnej sféry
- vykonávania spoločnej hospodárskej činnosti.

Združené obce majú nielen spoločnú históriu, tradície a sú geograficky zviazané s územím Národného parku Slovenský kras, ale aj sa chcú rozvíjať na princípe spolupatričnosti a spolupráce. Keďže Zákon 309 z 15.10.2014, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja umožňuje skupine obcí, aby si vytvorili spoločný program rozvoja, združenie sa rozhodlo, že si vypracuje takýto **rozvojový dokument**, ktorý bude slúžiť **pre vytýčenie spoločného smerovania rozvoja mikroregiónu, ako aj bude ako podklad pre rozvojové aktivity jednotlivých združených obcí**.

Proces prípravy a schvaľovania **Spoločného programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Mikroregiónu Čremošná** (ďalej aj ako PHSR) prebiehal v mesiacoch september 2015 až február 2016. Realizovaný bol v nasledovných nadväzujúcich krokoch:

- A. Úvodné stretnutie so zástupcami obcí, kde bola konzultovaná filozofia prípravy PHSR a identifikované základné problémy a príležitosti mikroregiónu
- B. Analýza existujúcich jednotlivých PHSR obcí mikroregiónu (Brzotín, Čučma, Drnava, Jovice, Krásnohorská Dlhá Lúka, Krásnohorské Podhradie, Kružná, Pača a Silická Jablonica) a spoločného PHSR obcí Lúčka, Lipovník, Bôrka a Kováčová. Bolo hodnotené napĺňanie cieľov opatrení a aktivít z predchádzajúceho obdobia analyzovaná aktuálnosť rozvojových priorít pre ďalšie obdobie, ako aj možnosť previazanosti cieľov obcí v rámci mikroregiónu.

- C. Konzultačné stretnutia v obciach mikroregiónu so všetkými starostami a niektorými poslancami obecných zastupiteľstiev. Tieto sa sústredili na témy: doplnenie zistení z bodu A., identifikácie prioritných problémov v obci a v mikroregióne, návrh spoločných a individuálnych (obecných) riešení.
- D. Informovanie verejnosti o procese spracovania spoločného PHSR a realizácia a vyhodnotenie dotazníkového prieskumu v jednotlivých obciach mikroregiónu, za účelom identifikácie rozvojových priorít verejnosťou
- E. Spracovaný popis vývoja a stavu územia Mikroregiónu Čremošná cez jednotlivé oblasti
- F. Zostavený návrh strategickú a programovú časť PHSR a jeho posúdenie zástupcami obcí a zapracovanie pripomienok
- G. Zostavená a konzultovaná realizačná a finančná časť PHSR
- H. Spoločný program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Mikroregiónu Čremošná predložený na schválenie vo valnom zhromaždení Združenia
- I. Schválenie PHSR v jednotlivých zastupiteľstvách obcí mikroregiónu a jeho rozpracovanie do trojročných akčných plánov obcí

Pri spracovaní PHSR Združenia obcí „Mikroregión Čremošná“ 2016 –2022, bola zohľadnená odporúčacia Metodika spracovania PHSR MDVaRR SR.

Pri spracovaní spoločného PHSR boli brané do úvahy nasledujúce dokumenty:

- Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí mikroregiónu
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja
- Územný plán veľkého územného celku Košický kraj so svojimi zmenami a doplnkami
- Regionálna integrovaná územná stratégia Košického kraja 2014-2020
- Program rozvoja mesta Rožňava 2015-2020
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020

Dokument Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Združenia obcí „Mikroregión Čremošná“ je zostavený tak, aby podporoval snahu združených obcí určitým spôsobom koordinovať svoje smerovanie, zaručoval komplementaritu ich aktivít a umožňoval realizovať spoločné aktivity, z ktorých by benefitovali všetky, resp. časť obcí mikroregiónu.

Za týmto účelom je **strategická a programová časť** dokumentu (vízia, ciele a opatrenia na ich naplnenie) spoločná. Podobne je spoločná aj **realizačná časť** PHSR, pričom územný priemet realizácie jednotlivých aktivít zohľadňuje špecifiká a potreby každej z obcí. Jednotlivé obce tak, sledujúc svoje špecifické priority, majú okrem spoločných aktivít zahrnutých v **spoločnom akčnom pláne**, zostavený aj svoj **vlastný akčný plán**, ktorý je súčasťou spoločného PHSR.

Pre prehľadnosť a ľahšiu čitateľnosť hlavného dokumentu, je v prílohe uvedený podrobný profil územia **„Popis vývoja a stavu územia Mikroregiónu Čremošná“ (Príloha č. 1)**, ako aj **„Vyhodnotenie prieskumu vnímania potrieb verejnosťou“ (Príloha č. 2)**. V hlavnom texte PHSR je len sumár hlavných zistení z oboch súčastí **analýzy**. Osobitnou prílohou je aj zostavený **„Akčný a finančný plán“ (Príloha č. 3)**. Potreba vyčleniť túto časť vyplynula z doterajších skúseností a umožňuje pružnejšie pracovať s detailným obsahovým a finančným vyjadrením aktivít pre naplnenie PHSR.

Proces prípravy a zostavenie dokumentu PHSR bol vedený Karpatským rozvojovým inštitútom, Košice a výraznou mierou sa ňom podieľali všetci starostovia obcí mikroregiónu, viacerí poslanci a zamestnanci obecných úradov. Špeciálne ocenenie patrí Ing. Robertovi Annovi, starostovi obce Lipovník a predsedovi Mikroregiónu Čremošná, ktorý bol lídrom celého procesu.

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

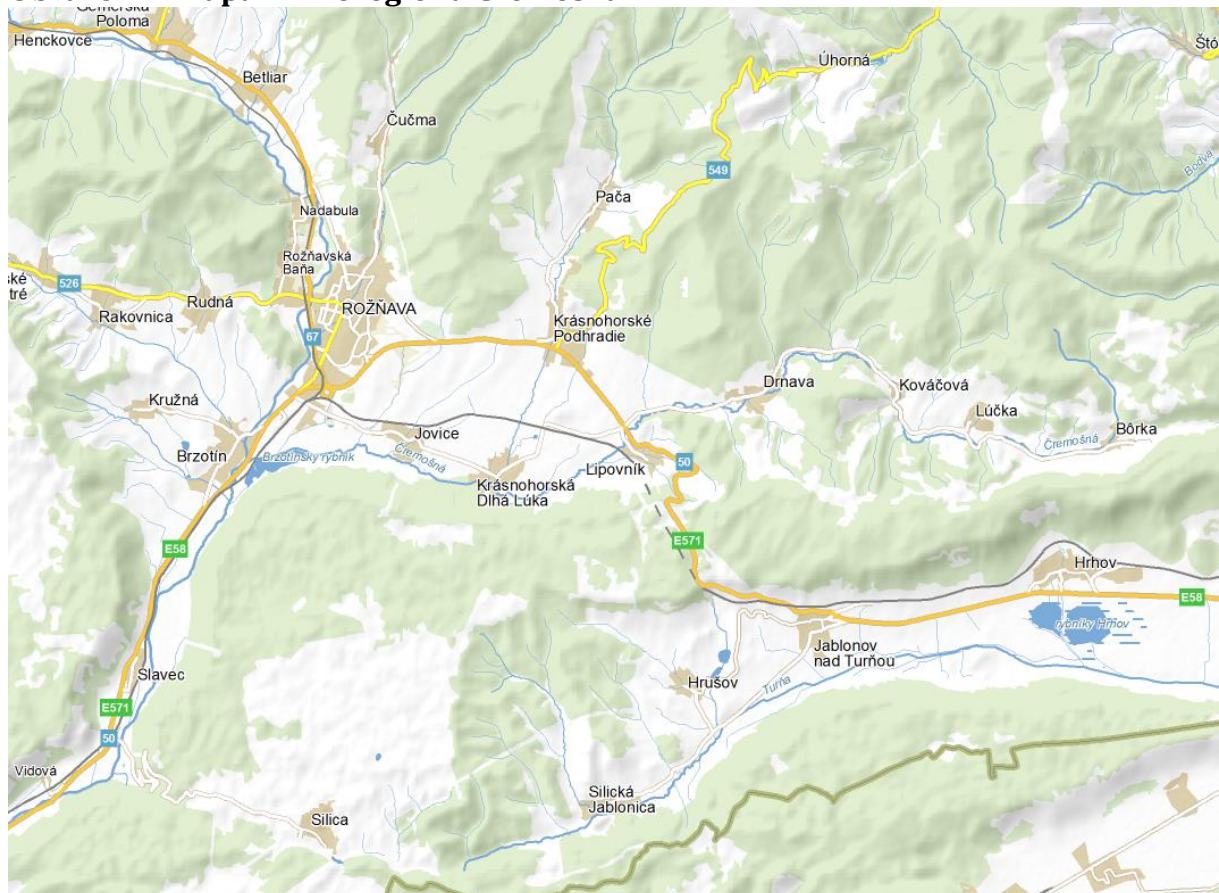
1.1 Zhrnutia z popisu vývoja a stavu územia Mikroregiónu Čremošná

Mikroregión Čremošná je situovaný na juhu Východného Slovenska, na juhozápade Košického kraja, v juhovýchodnej časti okresu Rožňava. Susedí s okresom Košice – okolie, okresom Gelnica a Maďarskou republikou. Je súčasťou regiónu **Horný Gemer**.

Svojou polohou je mikroregión bezprostredne naviazaný na centrum okresu, mesto Rožňava. Územie mikroregiónu tvorí sieť vidieckych sídiel obkolesujúcich Rožňavu v bezprostrednom susedstve zo severu, východu a juhu. Územie mikroregiónu sa ďalej tiahne v predĺženom cípe smerom na východ údolím rieky Čremošná a na juh katastrom obce Silická Jablonica až k hraniciam s Maďarskou republikou, čím mikroregión nadobúda aj prihraničný charakter.

Najbližšie pri Rožňave sa nachádzajú obce Čučma a Brzotín, ktoré do roku 1990 boli integrovanou súčasťou mesta Rožňava. Najvzdialenejšími obcami mikroregiónu od okresného mesta sú obce Bôrka a Silická Jablonica. Vzdialenosť mikroregiónu od krajského mesta Košice a zároveň najbližšieho letiska je približne 70 km. Územím mikroregiónu prechádza cesta hlavného dopravného južného ťahu Bratislava – Košice (cesta I. triedy č. 50, ktorá je súčasťou ciest európskeho významu) ako aj železničná trať Zvolen – Košice so stanicou v Rožňave (Brzotíne).

Obrázok 1: Mapa Mikroregiónu Čremošná

Zdroj: <http://mapy.atlas.sk/>

Územie mikroregiónu bolo v minulosti súčasťou **Gemerskej, Turnianskej** a neskôr **Gemersko-Malohontskej stolice**. Najstaršia písomná zmienka spomedzi všetkých obcí mikroregiónu je o obci Brzotín, z roku 1242.

Mikroregión Čremošná sa pýši **bohatou históriou a kultúrnym dedičstvom**. Spomedzi obcí mikroregiónu hovoria historické zdroje o **baníctve** ako hlavnom zdroji obživy miestnych obyvateľov predovšetkým v obciach Bôrka, Brzotín, Čučma, Drnava a Jovice. Obyvatelia obcí mikroregiónu sa ďalej živili najmä pastierstvom, poľnohospodárstvom, remeselnou výrobou, drevorubačstvom a pálením uhlia. Oblasti Mikroregiónu Čremošná východne od Rožňavy dominuje impozantný, pôvodne gotický **hrad Krásna Hôrka**, späť s rodmi **Mariássyovcov, Bebekovcov** a **Andrássyovcov**, ktorí ho prebudovali na účely rodového múzea. Podľa príslušnosti k hradným panstvám môžeme obce mikroregiónu rozdeliť na obce, ktoré patrili k hradu Krásna Hôrka – Drnava, Jovice, Kováčová, Krásnohorská Dlhá Lúka, Krásnohorské Podhradie, Lipovník a Pača; prislúchali k turnianskemu hradnému panstvu – Bôrka, Lúčka, Silická Jablonica; alebo boli súčasťou Brzotínskeho hradu – Brzotín, Kružná.

Brzotín

Zdroj: <http://www.obecbrzotin.sk/>

Kružná

Zdroj: <http://www.kruzna.sk/>

Mikroregión Čremošná je súčasťou Rožňavskej kotliny a Slovenského krasu a ich styku s pohorím Volovské vrchy v Slovenskom Rudohorí. Vyznačuje sa pestrou geologickou stavbou. Pre sever je typické viac horské prostredie s väzbou na banícku históriu a pastierstvo, údolia riek v centrálnej časti sú úrodné a viaže sa na ne poľnohospodárska výroba, pričom juh je špecifický planinami mimoriadne hodnotného prírodného prostredia **Národného parku Slovenský kras**. Do územia mikroregiónu z neho zasahuje Silická planina, no hranice mikroregiónu siahajú až k Hornému vrchu a Zádielskej planine na východe, Dolnému vrchu na juhu a Plešiveckej planine na západe. Obce mikroregiónu tak predstavujú vynikajúce východiská za krásami tohto najväčšieho krasového územia Slovenskej republiky. Na území mikroregiónu národný park zahŕňa štátne prírodné rezervácie Brzotínske skaly, Drieňovec – zasahujúci do obcí Drnava a Kováčová, Sokolia skala v Silickej Jablonici, ktorej súčasťou je aj Zbojnická jaskyňa, Havrania skala v Bôrke; ako aj národné prírodné pamiatky – Snežná diera v obci Bôrka a chránený prírodný výtvor Krásnohorská jaskyňa v obci Krásnohorská Dlhá Lúka. Prírodnou pamiatkou je aj Jovické rašelinisko. Do územia mikroregiónu zasahuje aj Chránený areál Slaná a Chránené vtáčie územie Slovenský kras.

Lipovník

Zdroj: <http://obeclipovnik.sk>

Pača

<http://www.paca.sk>

Krásnohorské Podhradie

<http://obeckrasnohorskepodhradie.sk>

K 31.12.2014 mal mikroregión **9 364 obyvateľov** (cca 15% obyvateľov okresu Rožňava). Z hľadiska veľkosti prevažujú obce s počtom obyvateľov v rozmedzí 470 až 770 obyvateľov – 8 obcí; 3 obce majú počet obyvateľov do 200 a len 2 obce majú nad 1 000 obyvateľov. Vekové zloženie obyvateľstva je o niečo priaznivejšie v prospech generácie do 14 rokov v porovnaní s celým okresom, krajom aj SR, a odráža sa aj v hodnote indexu vitality, ktorý zaraďuje mikroregión medzi **stabilizované, mierne rastúce populácie**. Aj tento mierny rast je však primárne ťahaný rastúcim počtom rómskeho obyvateľstva. Na druhej strane, v porovnaní s okresom, krajom a SR, je v mikroregióne vyššia miera ekonomického zaťaženia obyvateľstva v produktívnom veku neproduktívnou zložkou populácie.

Zloženie obyvateľstva možno na základe výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov (SODB z roku 2011) považovať za **trojnárodnostné**, pričom v sumáre najviac je obyvateľov maďarskej národnosti – 50,95%, slovenskej národnosti je 31,4 % obyvateľstva a 14,17% je rómskej národnosti¹. Vzhľadom na vývoj v tejto oblasti je možné z dlhodobého hľadiska predpokladať ďalšie prehĺbenie rozdelenia obcí mikroregiónu na základe etnicity (rómske a nerómske obce). Vyvstáva tak čoraz väčšia potreba zvyšovania sociálnej inklúzie a venovaniu sa špecifickým problémom tejto menšiny.

Bôrka

Zdroj: <http://www.obecborka.sk>

Jovice

<http://obecjovice.sk/>

¹ Tento údaj možno vnímať ako čiastočne skreslený, keďže pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov je pozorovaná tendencia rómskeho obyvateľstva začleniť sa k inej národnosti. Podiel absolútneho počtu Rómov na celkovom počte obyvateľov okresu je odhadovaný na cca 20 %.

Veľmi nepriaznivá (ak nie priam alarmujúca) je **vzdelanostná štruktúra** obyvateľstva mikroregiónu. Obyvatelia so základným vzdelaním a bez vzdelania predstavujú takmer 40% populácie, pričom v drvivej väčšine sa jedná o príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít. Stredné odborné vzdelanie bez maturity prevažuje nad úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou a len 6% ľudí je vysokoškolsky vzdelaných. Schopní a vzdelaní mladí ľudia častokrát migrujú z obcí za pracovnými možnosťami mimo územie okresu.

So stupňom vzdelania tak koreluje úroveň **nezamestnanosti**, a najmä dlhodobej nezamestnanosti. Z celkového počtu obyvateľov mikroregiónu predstavujú evidovaní uchádzači o zamestnanie (ďalej aj ako UoZ) 19,55%². Keďže je tento údaj v porovnaní so stavom za celý okres (13,7%) takmer o tretinu vyšší, (a súčasne podľa porovnania vekových skupín je v mikroregióne o niečo menej obyvateľstva v produktívnom veku) dá sa predpokladať, že aj vykazované štatistiky týkajúce sa tak nezamestnanosti, ako aj sociálnych dávok, môžu za mikroregión dosahovať o niečo vyššie hodnoty ako sú hodnoty za celý okres. Miera nezamestnanosti za celý okres pritom už dlhodobejšie patrí medzi 4. najvyššie v SR a s hodnotou 22,38% ho radí na prvé miesto v rámci Košického kraja. Takmer 44,5% je UoZ s neukončeným, základným a nižším stredným odborným vzdelaním, a bežná 70% UoZ v celom okrese predstavujú dlhodobo nezamestnaní. Tieto skutočnosti spolu s minimálnymi možnosťami pre zamestnanie, zapríčinenými nedostatkom pracovných príležitostí, nesúlalom medzi štruktúrou UoZ a štruktúrou pracovných miest a nízkou mierou investícií do tvorby nových, zhoršujú vyhliadky na výraznejšie zlepšenie veľmi nepriaznivej situácie súčasného **stavu ekonomiky** v celej oblasti, a tým aj sociálnej situácie miestneho obyvateľstva.

V dôsledku vysokej nezamestnanosti, nízkej mzdy a vyššej miery ekonomickej závislosti obyvateľstva sa mikroregión, tak ako celý okres radí medzi oblasti **vysoko ohrozené chudobou**. Podiel obyvateľov v hmotnej núdzi je v okrese Rožňava 15,43% (tretí najvyšší v SR, pričom v celej SR predstavuje tento podiel 4,63%). Obce v tomto smere aktívne spolupracujú s úradmi práce pri aplikácii nástrojov aktívnej politiky trhu práce, no vnímajú značné rezervy v súčasnom systéme.

Drnava

Zdroj: <http://www.obecdrnava.sk>

Charakter súčasnej **hospodárskej štruktúry** celého okresu je nevyhovujúci. Zastúpenie významnejších ekonomických subjektov a väčších zamestnávateľov je nízke. Kompletnú infraštruktúru pre potenciálnych investorov poskytuje priemyselný park v Brzotíne,

² ŠÚ SR, k 31.12.2014; nejedná sa o disponibilnú pracovnú silu, ale o všetkých evidovaných nezamestnaných

ktorý má podmienky pre ďalšie rozširovanie, no nemá naplnenú ani súčasnú kapacitu – investorov odrádza kvalita dopravnej infraštruktúry a nedostatok kvalitnej pracovnej sily.

Možnosti obcí v oblasti **podpory miestneho podnikania** sú limitované – niektoré obce poskytujú, prípadne vedia ešte poskytnúť pozemky a budovy, inde sa zameriavajú skôr na promptnosť pri riešení úradných záležitostí. Nedostatok pozemkov vo vlastníctve obcí však viacerí vnímajú ako jednu z hlavných bariér pre ich ďalší rozvoj – tak rozširovanie ako aj možnú podporu podnikania.

Kľúčové oblasti z hľadiska potenciálu možno identifikovať v rámci troch sektorov hospodárstva, a to najmä: poľnohospodárstvo a lesníctvo; drobné remeselné činnosti a spracovanie miestnej produkcie; rozvoj služieb vo väzbe na cestovný ruch. Bez výraznejšej **spoločnej internej mobilizácie potenciálu v území** zameranej na využitie lokálnych zdrojov a príležitostí (tradície, remeslá, zvyky, , bez dôrazu na atribúty a prvky tzv. sociálnej ekonomiky, ako aj bez zmien v kvalite disponibilnej pracovnej sily (rozvoj zručností a vedomostí), nemožno v tomto mimoriadne hodnotnom vidieckom prostredí očakávať pozitívnejšiu zmenu.

Spoločným znakom všetkých obcí mikroregiónu je veľmi zlá kvalita **miestnych komunikácií**. Obce tento stav vnímajú veľmi intenzívne a majú záujem o jeho prioritné riešenie. Dopravná dostupnosť obcí je vyhovujúca. Občania preferujú individuálnu automobilovú dopravu. Z hľadiska **verejnej autobusovej dopravy** v rámci mikroregiónu možno negatívne vnímať len technický stav doplnkovej infraštruktúry – zastávok a neexistujúce autobusové spojenie medzi Krásnohorskou Dlouhou Lúkou a Lipovníkom.

Lúčka

Zdroj: <http://www.lucka.ocu.sk>

Silická Jablonica

<http://www.fotomiesta.sk>

Takmer všetky obce majú vybudovaný **verejný vodovod**. V štyroch prípadoch sa jedná o celú obec, ostatné majú vodovod vybudovaný čiastočne a jeho rozšírenie je pre obce prioritou. V dvoch obciach (Kružná a Jovice) verejný vodovod chýba a nie je zatiaľ vnímaná potreba na jeho vybudovanie. Situácia v prípade **verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd (ČOV)** je pomerne nepriaznivá – až osem obcí nemá ani len čiastočne vybudovanú kanalizačnú sieť. Kľúčovým problémom pri týchto sieťach a výstavbe nových je budúca napojenosť obyvateľov a ich využívanie, pretože prevažuje pragmatické finančné riešenie nad potrebou ochrany prírodných hodnôt územia.

S výnimkou obcí Bôrka, Lúčka, Kováčová sú všetky obce **plynofikované**. Len ojedinele nie je v obciach vyhovujúce **pokrytie mobilným a internetovým signálom** (najmä obec Čučma a Bôrka).

Vo väčšine obcí mikroregiónu sú zanedbané **verejné priestranstvá**. Vzhľadom na nedostatok zdrojov investovaných doteraz v tejto oblasti, je potrebné systematicky riešiť ich kvalitu. Potrebné sú najmä rekonštrukcie, prípadne vybudovania námestí, aj s ohľadom na prvky bezbariérovosti, ako aj riešenie zastaralého **verejného osvetlenia** (najmä v obciach Bôrka, Krásnohorská Dlhá Lúka a Silická Jablonica).

V poslednom období badať záujem o **bývanie v obciach** mikroregiónu. Jedným z faktorov je výhodná poloha obcí pri okresnom meste, no pri rozhodovaní však zaváži aj podiel neprispôsobivého obyvateľstva v obciach.

Prevláda individuálna bytová výstavba (IBV), nachádzajú sa tu aj obecné bytové domy. bývanie je ale rôznej úrovne a kvality najmä vzhľadom na prítomnosť niekoľkých lokalít v rámci obcí obývaných marginalizovanými skupinami obyvateľov, ktorí častokrát bývajú vo veľmi zlých podmienkach. Niekoľko z domov takmer v každej obci obývajú aj tzv. chalupári. Súčasná možnosti pre rozvoj IBV v jednotlivých obciach mikroregiónu sú postačujúce. Vo väčšine obcí sa nachádza dostatok voľných domov a pozemkov v súkromnom vlastníctve na predaj. V súčasnosti dve z obcí riešia IBV obcou, inde tomu bráni absencia obecných pozemkov, resp. nevysporiadanosť pozemkov. Je záujem zo strany niektorých obcí o výstavbu obecných bytových domov najmä pre mladé rodiny.

Súčasný stav v oblasti bývania v obciach možno hodnotiť ako vyhovujúci. Pozornosť tejto téme by bolo potrebné venovať len v prípade potreby aktívneho získavania nových obyvateľov zo strany obcí, čo by však z existenčných dôvodov malo byť bezvýhradne späté s vytváraním nových pracovných miest či už v mikroregióne alebo Rožňave a jej blízkom okolí.

Predškolské vzdelávanie v rámci mikroregiónu poskytuje spolu 9 materských škôl v obciach Bôrka, Brzotín, Čučma, Drnava, Jovice, Krásnohorská Dlhá Lúka, Kružná, a z toho dve v Krásnohorskom Podhradí, pričom ich kapacita nie je postačujúca. Záujem o zriadenie materských je aj v ďalších obciach mikroregiónu. V mikroregióne fungujú v súčasnosti 2 štátne **základné školy** 1.-4. ročník – v obciach Krásnohorská Dlhá Lúka a Krásnohorské Podhradie (do roku 2013 bola ešte jedna v Drnave a je zámer vybudovať jednu v Bôrke) a 3 štátne základné školy 1.-9. ročník v obciach Brzotín, Drnava a Krásnohorské Podhradie. Počty žiakov v ZŠ sú nateraz stabilné s výnimkou ZŠ v Krásnohorskej Dlhej Lúke, ktorej ďalšie fungovanie vyzerá otázne, aj keď zámerom obce je udržať ju. Otázka udržateľnosti škôl je spätá s ekonomickou stránkou ich prevádzky a efektívneho využívania školských budov, ktoré v drvivej väčšine nie sú vo vyhovujúcom technickom stave. Vo všeobecnosti badať trend dochádzania detí do materských a základných škôl mimo rodnej obce, buď do okolitých obcí alebo do Rožňavy, kde majú rodičia väčšiu možnosť voľby, aj na základe vyučovacieho jazyka. Hlavným dôvodom však je vysoký počet rómskych detí navštevujúcich tunajšie školy, čím sa tieto deti dostávajú do segregácie. Pre organizovanie voľnočasových aktivít detí a mládeže v obciach chýbajú kluby alebo centrá voľného času; resp. komplexy pre rozvoj voľnočasových aktivít čo najširšej skupiny občanov. V obciach bez škôl a s vysokým počtom rómskeho obyvateľstva je pociťovaná potreba rozvoja komunitných činností.

Primárna **zdravotnú starostlivosť** v rámci mikroregiónu je vnímaná viac-menej ako postačujúca. Poskytujú ju 3 ambulancie praktického lekára pre dospelých (v Brzotíne, Drnave a Krásnohorskom Podhradí), 2 ambulancie praktického lekára stomatóloga (v Krásnohorskom Podhradí), samostatná ambulancia lekára špecialistu a rýchla zdravotnícka pomoc (v Lipovníku), ale len jediná ambulancia praktického lekára pre

deti. Lekáreň ani výdajňa zdravotníckych pomôcok nie je ani v jednej z obcí. Nemocnica s poliklinikou a ďalšie zariadenia zdravotnej starostlivosti sa nachádzajú v meste Rožňava.

Potreba občanov pre rozvoj **sociálnych služieb** v obciach nie je nateraz výraznejšie artikulovaná. Väčšina obcí už rieši alebo má záujem o opatrovateľské služby, rozvoz stravy, prípadne aj poskytovanie terénnej sociálnej práce najmä pre marginalizované rómske komunity, či vytvorenie denného stacionára pre seniorov.

Krásnohorská Dlhá Lúka

Zdroj: <http://tarjanikepek.hu>

Čučma

www.nasaturistika.szm.com

Takmer v každej obci je aktívna organizácia CSEMADOK pre podporu najmä národnostnej, maďarskej **kultúry**; pôsobí tu niekoľko folklórnych súborov a speváckych zborov; zriadené sú obecné knižnice, ktoré však nie sú využívané, aj ľudové či remeselné domy alebo izby na propagáciu miestnej histórie a tradícií. Vysoký potenciál pre rozvoj rómskej kultúry je predovšetkým v obci Bôrka.

Zázemie pre aktívny oddych a **športové aktivity** obyvateľstva, ako činnosť športových klubov v rámci mikroregiónu nie je dostatočné a potrebné sú impulzy pre jeho ďalší, koordinovaný rozvoj.

Vzhľadom na počet spolkov, klubov a záujmových združení možno **občiansky sektor** v obciach mikroregiónu hodnotiť ako pomerne aktívny.

V mnohých obciach je nevyhovujúci stav verejných budov, verejných priestranstiev a infraštruktúry vo vlastníctve obcí vyžadujúci ich rekonštrukcie – predovšetkým obecných úradov, kultúrnych domov a iných budov vo vlastníctve obcí, verejného rozhlasu, prípadne aj domov smútku.

Vo všeobecnosti môžeme hovoriť o minimálnych antropogénnych vplyvoch na **životné prostredie** mikroregiónu. V užšom prostredí sú najširšou kategóriou podieľajúcou sa na znečistení len malé a prípadne mobilné (doprava pri ovzduší) zdroje. Malé zdroje v rámci mikroregiónu ohrozujú predovšetkým **kvalitu ovzdušia** v dôsledku masívneho vykurovania tuhými palivami v zimných mesiacoch (napriek vysokej miere plynofikácie jednotlivých obcí; s výnimkou obcí Lúčka, Kováčová a Bôrka), ako aj **kvality vôd a pôdy** ako následok nedobudovanej kanalizačnej siete, čistiarní odpadových vôd, prípadne aj poľnohospodárskou činnosťou (aj keď s jedná prioritne len o malovýrobu).

V rámci **odpadového hospodárstva** majú obce zavedený separovaný zber základných zložiek, no majú značné rezervy v oblasti zhodnocovania biologicky rozložiteľného odpadu. Vo všetkých je potrebné naďalej venovať pozornosť šíreniu osvetu v oblasti nakladania s odpadmi (minimalizácia tvorby odpadov, dôsledná separácia)

a predchádzania vzniku čiernych skládok, s cieľom ochrany ich hodnotného prírodného prostredia.

K negatívnym javom zhoršujúcim **bezpečnosť** v obciach mikroregiónu patrí drobná kriminálna činnosť (najmä krádeže a poškodzovanie verejného a súkromného majetku) neprispôsobivého obyvateľstva a nedostatočný monitoring verejných priestranstiev. Napriek tomu však možno spolužitie s rómskou menšinou vo všeobecnosti označiť ako nekonfliktné. Pri **extrémnych prejavoch počasia** sú obce mikroregiónu (predovšetkým tie situované na dolných tokoch riek a častokrát opakovane) ohrozené hlavne záplavami spôsobenými vybrežením miestnych potokov. V niektorých obciach je to akútny problém, pretože záplavy sa opakujú, prípadne sú s tým spojené aj napríklad zosuvy brehov potokov, a nie je venovaná dostatočná pozornosť starostlivosti o vodné toky, ktoré sú v správe povodia, v súčinnosti s obcami. V dôsledku klimatickej zmeny a dlhšie trvajúceho obdobia sucha už bolo v niektorých obciach zaznamenané zníženie hladiny spodných vôd (pokles úrovne vody v studniach). Vo väčšine obcí v rámci civilnej ochrany pôsobia aktívne dobrovoľné hasičské zbory, nie sú však adekvátne vybavené.

Súčasťou analýzy súčasného stavu v území bolo aj vyhodnotenie predošlých programov rozvoja obcí – tak individuálnych ako aj spoločného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja údolia Čremošnej (pre obce Bôrka, Kováčová, Lipovník a Lúčka). Časovo tieto plány pokrývali obdobie rokov 2004 až 2015.

Zhodnotenie procesu plnenia predchádzajúcich PHSR bolo veľmi zložitú, pretože nie vždy sa sledovalo systematicky ich plnenie na základe nejakých indikátorov. Na druhej strane možno povedať, že jednotlivé obce urobili pomerne veľa aktivít, ktoré aspoň v čiastočnej miere prispievali k celkovému plneniu opatrení a cieľov. Aktivity boli realizované hlavne v nasledujúcich oblastiach:

- Rozvojový potenciál, ľudské zdroje a ekonomická situácia
- Vzdelávanie, kultúra a šport:
- Občianska vybavenosť, sociálne služby a zdravotné služby
- Životné prostredie
- Cestovný ruch, vidiecky turizmus a agroturizmus

Skutočné finančné plnenie obecných PHSR bolo, u väčšiny obcí, oproti plánu rádovo nižšie. Spôsobené to bolo určitým precenením možností obcí získať potrebné finančné zdroje v čase zostavovania PHSR, ale tiež nižšou úspešnosťou získavania externých zdrojov. Pri zostavovaní spoločného PHSR na roky 2016 – 2022 tento fakt bol zobrahaný do úvahy a bol zvolený iný prístup a navrhnuté niektoré opatrenia, ktoré by mohli zlepšiť úspešnosť získavania finančných zdrojov.

Detailnejšie analytické informácie o stave a vývoji územia sú súčasťou Prílohy č. 1 – Profil – Popis vývoja a stavu územia Mikroregiónu Čremošná.

1.2 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ hodnotné prírodné danosti územia (Slovenský Kras ▪ hodnotné kultúrno-historické pamiatky ▪ tradícia baníctva a spracovania rúd ▪ atraktívne prostredie pre bývanie ▪ prostredie vhodné pre rekreáciu, chalupárnenie ▪ potenciál územia pre budovanie cyklotrás a turistických trás ▪ vyhovujúce dopravné spojenie autobusovou dopravou ▪ zavedený systém separovaného zberu odpadu ▪ potenciál pre spoluprácu a posilnenie identity v rámci mikroregiónu (vzťah k tradíciám, folklóru, kultúrnym hodnotám, spolková a klubová činnosť) ▪ územné danosti pre rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysoká miera nezamestnanosti najmä v marginalizovaných skupinách ▪ chýbajúce možnosti pre zamestnávanie znevýhodnených obyvateľov ▪ nedostatok pracovných príležitostí v rámci mikroregiónu ▪ nedostatok služieb najmä pre rozvoj cestovného ruchu ▪ nevyhovujúci stav miestnych komunikácií a doplnkového vybavenia ▪ nedobudovaná kanalizácia ▪ nedobudovaný vodovod ▪ zastaralosť a nedostatočné pokrytie verejným osvetlením v niektorých obciach ▪ nízke uvedomenie obyvateľstva v oblasti nakladania s odpadmi (nedôsledná separácia odpadu obyvateľmi, vznik čiernych skládok) ▪ nedostatočné zhodnocovanie bioodpadu ▪ nevyhovujúci technický stav bývania marginalizovaných rómskych komunít ▪ nízka úroveň dosiahnutého vzdelania (veľký podiel obyvateľstva so základným vzdelaním a bez vzdelania) ▪ finančná náročnosť prevádzky škôl z titulu nevyužívania ich kapacity ▪ slabá interakcia a spoločné aktivity príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít a ostatného obyvateľstva ▪ nedostatočný spoločný manažment/spravovanie rozvoja mikroregiónu ako celku ▪ málo spoločných produktov cestovného ruchu v mikroregióne ▪ slabá propagácia mikroregiónu ▪ nízka zapojenosť obyvateľstva do spravovania vecí verejných

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nedostatočné podmienky pre voľnočasové aktivity – šport, kultúra, kluby, krúžky (budovy a areály) ▪ chýbajúce služby pre seniorov ▪ nedostatočná kvalita a čistota verejných priestranstiev
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ využitie externých zdrojov pre rozvoj obcí a podnikania v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, remesiel a služieb ▪ využitie ponuky vzdelávania pre podporu ekonomického rozvoja a spravovania obcí mikroregiónu ▪ cezhraničná spolupráca ▪ získanie štatútu MAS ▪ rozšírenie mikroregiónu o mesto Rožňava a ďalšie obce ▪ využívanie obnoviteľných zdrojov energie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obmedzenia zo strany chránených území ▪ ohrozenia záplavami ▪ vysychanie studní v dôsledku dlhšie trvajúcich období sucha ▪ starnutie obyvateľstva ▪ narastanie počtu neprispôsobivého obyvateľstva ▪ nárast chudoby ▪ odliv kvalifikovanej pracovnej sily

1.3 Vyhodnotenie prieskumu vnímania potrieb verejnou

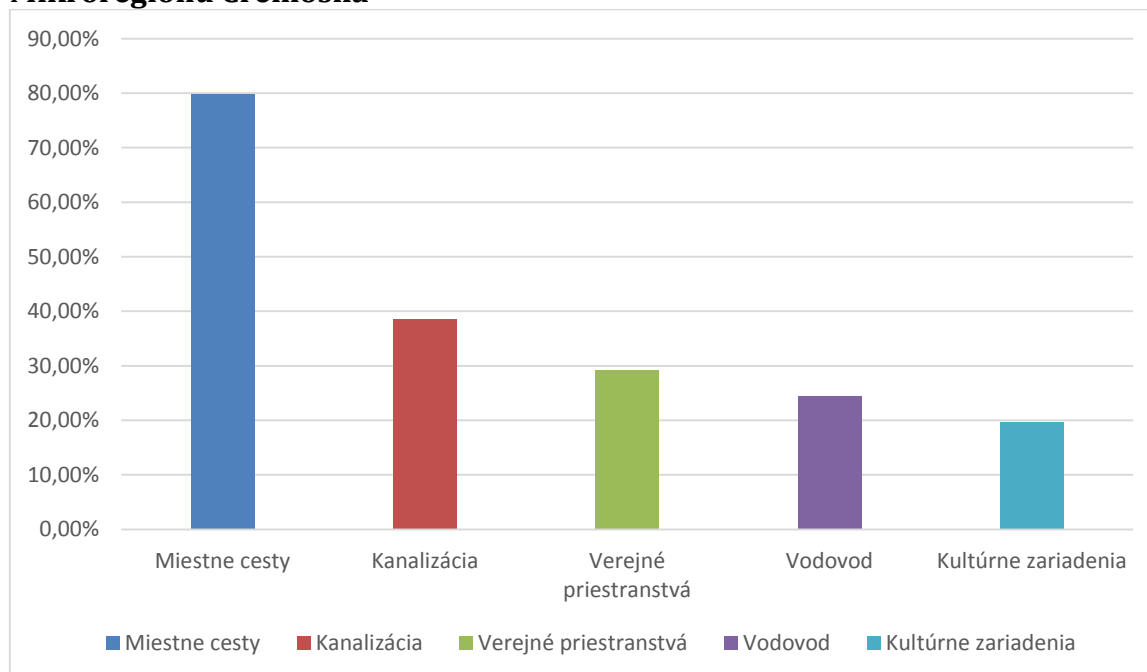
Dôležitým vstupom pri tvorbe Spoločného programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí Mikroregiónu Čremošná pre roky 2016 – 2022 boli aj podnety a spätná väzba z komunikácie s verejnou. Pre tento účel bol v obciach mikroregiónu v spolupráci s obcami realizovaný **dotazníkový prieskum**. Obyvatelia obcí si mohli vybrať maximálne 5 oblastí, z celkového počtu 31, ktoré sú podľa nich **prioritou pre rozvoj ich obce** v najbližších rokoch. Zároveň im dotazník poskytoval priestor, kde mohli uviesť vlastné oblasti, ktoré im v preddefinovaných možnostiach chýbali, resp. pridať komentár k už existujúcim.

Do prieskumu sa zapojilo 9 obcí z celkového počtu 13. Dotazník vyplnilo v súčte za všetky obce celkovo 331 respondentov. Z hľadiska vekovej štruktúry prevládali ľudia z kategórie 31-65 rokov, v rámci vzdelanostnej štruktúry stredoškolsky vzdelaní ľudia.

Pri sumárnom porovnaní priemerov v rámci všetkých obcí sa medzi 5 najčastejšie sa vyskytujúcich priorít dostali:

- rekonštrukcia **miestnych ciest**,
- rekonštrukcia, dobudovanie **kanalizácie**,
- čistota obce a údržba **verejných priestranstiev**,
- rekonštrukcia, dobudovanie **vodovodu** a
- rekonštrukcia resp. vybudovanie **kultúrnych zariadení**.

Obrázok 2: Päť najvýznamnejších rozvojových priorít podľa obyvateľov Mikroregiónu Čremošná

2 STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ

2.1 Východiská

Východiská spoločného rozvojového plánu:

- viac-menej všetky obce združenia tvoria vidiecke zázemie mesta Rožňava, aj keď mesto samotné, nie je členom Združenia obcí Mikroregiónu Čremošná;
- územie Mikroregiónu Čremošná je teda oblasťou, kde obyvatelia mesta nachádzajú priestor pre rekreačné, resp. trvalé bývanie, ktoré slúži na relaxačné účely, poskytuje ekologické služby a pod., a naopak mesto je pre obce v združení hlavným poskytovateľom sociálnych, zdravotníckych, vzdelávacích a kultúrnych služieb a mnoho obyvateľov obcí Mikroregiónu Čremošné nachádza v Rožňave pracovné uplatnenie;
- územie Mikroregiónu Čremošná má svoj vlastný bohatý prírodný, kultúrno-historický a sociálny potenciál a je úzko naviazané na svoje širšie okolie a bohatstvo celého regiónu Horný Gemer, ktorý je potrebné viac využiť pre tvorbu nových pracovných príležitostí;
- územie je národnostne pomerne heterogénne (existujú veľké rozdiely medzi jednotlivými obcami) s prevažujúcou maďarskou národnosťou (8 obcí s viac ako 67% zastúpením) a s pomerne veľkou rómskou národnosťou (podľa oficiálnych štatistík viac ako 14%, ale niektoré odborné odhady hovoria o viac ako 20%.);
- zlepšenie podmienok pre život v obciach je nevyhnutným predpokladom pre udržanie, prípadne získanie ďalších obyvateľov do regiónu;
- za kľúčový faktor na dosiahnutie pozitívnej zmeny v území sa považuje zvýšená interná mobilizácia mikroregiónu aj cez implementáciu spoločného rozvojového plánu;

2.2 Vízia Mikroregiónu Čremošná v roku 2025

Mikroregión Čremošná je región, ktorý:

- má **silnú lokálnu identitu** a naďalej **buduje na spolupatričnosti a spolupráci** svojich obyvateľov a verejných či súkromných subjektov pôsobiacich v regióne;
- má **rozvinutú infraštruktúru pre zdravý a kvalitný život a dobré bývanie** obyvateľov, ako aj pre podnikateľské aktivity na svojom území;
- svoje pestré **prírodné bohatstvo, kultúrne a historické pamiatky a zdravé vidiecke prostredie trvalo chráni** aj pre budúce generácie;
- má prospech z činnosti **zručných a vzdelaných ľudí, malých a stredných podnikateľov** pôsobiacich hlavne v oblasti **cestovného ruchu, poľnohospodárstva a lesníctva**;
- prioritne využíva **obnoviteľné zdroje energie**;
- má **dostupnú zdravotnú a sociálnu starostlivosť**, hlavne pre seniorov;
- má vytvorené a využíva **nástroje na sociálnu inklúziu** vylúčených, starých a hendikepovaných občanov;
- má **ustálený alebo narastajúci trend počtu obyvateľov** s trvalým pobytom.

2.3 Ciele – Prioritné oblasti – Opatrenia – Aktivity

Hlavný cieľ:

Do roku 2022 zvýšiť kvalitu života v mikroregióne využitím jeho interného potenciálu na intenzifikáciu lokálneho ekonomického rozvoja

Predpokladom pre splnenie hlavného cieľa je rozvoj mikroregiónu založený na dvoch pilieroch – Ekonomický rozvoj, teda udržanie a vytvorenie pracovných príležitostí v mikroregióne a Kvalita prostredia pre život, vychádzajúc z overeného predpokladu, že bývanie v príjemnom, harmonickom a sociálne bezpečnom prostredí, výrazne prispieva ku kvalite života.

Prioritná oblasť 1: Lokálny ekonomický rozvoj

Cieľ 1: Vytvoriť nové pracovné miesta využitím interného potenciálu v území mikroregiónu

Indikátor výsledku: počet nových pracovných miest

Opatrenie 1.1: Podpora malých podnikateľov v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, remesiel a služieb

Aktivity zamerané na:

- využívanie programov pre rozvoj najmä malého podnikania (OPRP, IROP a ďalšie)
- vytváranie prostredia, ktoré uľahčuje rozvoj nového podnikania (pravidelná aktualizácia prehľadu areálov a objektov vhodných pre rozvoj podnikania v obciach, budovanie technickej a prístupovej infraštruktúry k areálom/objektom, prezentácia mikroregiónu a podnikateľských príležitostí v mikroregióne a pod.)
- podporu miestnej a domácej produkcie a stabilizácia odbytu
- ...

Opatrenie 1.2: Rozvoj cestovného ruchu

Aktivity zamerané na:

- budovanie infraštruktúry cestovného ruchu (cyklotrasy, turistické trasy, parkoviská)
- vytváranie spoločných produktov CR (spoločné podujatia, športové a kultúrne udalosti, náboženský turizmus, hipoturistika, a pod.)
- zlepšovanie a doplnenie nových produktov CR a služieb cestovného ruchu (ubytovanie, stravovanie, sprievodcovstvo a pod.)
- realizáciu spoločného marketingu/propagácie (aj s dôrazom na budovanie/posilnenie spoločnej lokálnej identity; rovnaká propagácia s dôrazom na autenticitu mikroregiónu – napr. aj cez prvky drobnej architektúry v každej z obcí a pod.)
- ...

Opatrenie 1.3: Zvýšenie úspešnosti získavania externých finančných prostriedkov na investičné a rozvojové zámery v mikroregióne

Aktivity zamerané na:

- zvyšovanie informovanosti o možných dotačných či grantových zdrojoch
- vzdelávanie predstaviteľov obcí a ďalších zainteresovaných
- vytváranie a realizácia spoločných projektov, vrátane cezhraničnej spolupráce
- posilnenie kapacity Združenia obcí mikroregiónu Čremošná pre tvorbu projektov (mikroregionálny projektový manažér, využitie asistenčnej podpory odborných konzultantov, a pod.)
- vytvorenie mechanizmu na spoločné presadzovanie záujmov mikroregiónu
- ...

Opatrenie 1.4: Vytváranie podmienok pre zamestnatel'nosť znevýhodnených obyvateľov

Aktivity zamerané na:

- vytvorenie sociálneho podniku (sociálnych podnikov)
- vytváranie chránených dielní
- využívania aktivačných prác
- zvyšovanie vzdelanostnej úrovne
- rozvoj pracovných zručností
- ...

Prioritná oblasť 2: Prostredie pre život

Cieľ 2: Zlepšiť kvalitu prostredia v mikroregióne pre život obyvateľov a subjektov pôsobiacich v území

Indikátor výsledku: spokojnosť obyvateľov a podnikateľských subjektov (verejný prieskum po jednotlivých prioritách)

Opatrenie 2.1: Zlepšenie technickej obsluhy územia

Aktivity zamerané na:

- zlepšenie odpadového hospodárstva
- dobudovanie a napojenie sa na vodovody a kanalizáciu
- zvýšenie zadržiavania vody v krajine
- zavedenie protizáplavových opatrení
- zlepšenie energetického hospodárstva (vrátane verejného osvetlenia)
- opravu miestnych komunikácií, vrátane doplnkového vybavenia
- skvalitnenie miestneho rozhlasu
- dovybavenie dobrovoľných hasičských zborov pre zlepšenie CO
- vysporiadanie pozemkov pre výstavbu
- ...

Opatrenie 2.2: Skvalitnenie verejných priestorov

Aktivity zamerané na:

- výsadbu/vybudovanie a údržbu zelenej a modrej infraštruktúry
- obnovu a oživovanie verejných vonkajších priestorov vrátane zabezpečenia bezbariérového pohybu
- obnovu a dovybavenie verejne prístupných budov vrátane zabezpečenia bezbariérového pohybu
- zlepšenie bezpečnosti a čistoty
- likvidáciu a zamedzenie vzniku tzv. čiernych skládok
- ...

Opatrenie 2.3: Zlepšenie občianskej vybavenosti obcí

Aktivity zamerané na:

- zefektívnenie využívania zariadení siete základných a materských škôl v mikroregióne
- zvýšenie kvality vzdelávacích zariadení a zariadení pre mimoškolskú činnosť (rekonštrukcia, dovybavenie) s dôrazom na deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- zlepšenie podmienok pre športové a kultúrne vyžitie obyvateľov
- rozšírenie a skvalitnenie služieb (obchody, lekáreň, pošta, dom smútku a pod.)
- ...

Opatrenie 2.4: Posilnenie sociálnej inklúzie a zvýšenie ponuky a dostupnosti sociálnych služieb

Aktivity zamerané na:

- vytvorenie systému terénnej sociálnej starostlivosti, najmä pre seniorov
- zriadenie sociálnych ambulantných zariadení pre seniorov (denné stacionáre)
- systémové využívanie dobrovoľníctva a aktivačných prác pre prácu so seniormi
- zriadenie/skvalitnenie komunitných centier pre výkon komunitnej rehabilitácie a komunitnej a sociálnej práce.
- vytváranie podmienok pre vzájomnú interakciu a spoločné aktivity príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít a ostatného obyvateľstva obcí
- ...

Opatrenie 2.5: Zvýšenie záujmu obyvateľov zapojiť sa do komunitného a verejného života v mikroregióne

Aktivity zamerané na:

- zlepšenie informovanosti občanov a spôsobu získavania ich podnetov na rozvoj mikroregiónu
- zlepšovanie podmienok pre činnosť spolkových a záujmových organizácií
- podpora klubovej činnosti mládeže
- posilnenie lokálnej/mikroregionálnej identity
- ...

3 REALIZAČNÁ ČASŤ

Nositel'om spoločného PHSR obcí Mikroregiónu Čremošná je Združenie obcí „Mikroregiónu Čremošná“ (ďalej len Združenie) so sídlom na obecnom úrade Lipovník. Združenie je právnickou osobou (podľa §20i Občianskeho zákonníka) a bolo založené 27.7.2004. Jeho súčasnými členmi sú obce: Bôrka, Brzotín, Čučma, Drnava, Jovice, Krásnohorská Dlhá Lúka, Krásnohorská Podhradie, Kováčová, Kružná, Lipovník, Lúčka, Pača a Silická Jablonica.

Základným dokumentom fungovania Združenia sú stanovy.

Orgánmi združenia sú:

- snem
- predsedníctvo
- poradné orgány, pokiaľ ich združenie vytvorí

Predmetom činnosti združenia, v zmysle stanov, je:

- iniciovať, koordinovať a uskutočňovať aktivity súvisiace s výstavbou skupinového vodovodu do údolia Čremošnej, obecné vodovody, výstavba obecných kanalizácií a čistiarne odpadových vôd, a ďalšie aktivity zamerané na hospodárske a kultúrne povznesenie oblasti regiónu údolia Čremošnej, najmä z pohľadu rozvoja infraštruktúry, ochrany životného prostredia so zameraním na trvalo udržateľný stav a rozvoj miniregiónu.
- spracúvať a zabezpečovať realizáciu projektov zameraných na rozvoj regiónu údolia Čremošnej, a ochrany životného prostredia
- zabezpečovať spoluprácu a kontakty s existujúcimi domácimi a zahraničnými subjektmi, agentúrami, obchodnými spoločnosťami a fondmi.
- spolupráca s inými fyzickými a právnickými osobami, ktoré sledujú rovnaké ciele a môžu združeniu napomáhať v jej činnosti.
- vytvorenie inštitúcií a agentúr, prípadné zakladanie iných právnických osôb alebo združovanie v iných právnických osobách, ktoré budú zabezpečovať v súlade s platnou právnou úpravou naplnenie cieľov a poslaní tohto združenia

Implementačný mechanizmus spoločného PHSR Združenia obcí Mikroregiónu Čremošná popisuje spôsob ako dosiahnuť naplnenie cieľov PHSR.

Spoločný PHSR je postavený na spoločných cieľoch a opatreniach. Napĺňanie týchto cieľov a opatrení je však predmetom jednak individuálnych aktivít obcí, ale tiež spoločných aktivít viacerých (minimálne dvoch) alebo všetkých obcí. Zodpovednosť za jednotlivé činnosti v rámci implementačnom mechanizme je preto delená medzi jednotlivé obce a Združenie.

Kľúčové činnosti pre realizáciu PHSR, ktoré tento mechanizmus zahŕňa sú:

1. **Monitoring** realizácie PHSR sleduje plnenie akčného a finančného plánu a to na základe porovnania uskutočnených aktivít s plánom. Monitorujú sa vecné výstupy (očakávané výstupy aktivít), časové napĺňanie aktivít (súlady s časovým harmonogramom), finančné krytie a plnenie úloh jednotlivých

subjektov zapojených do aktivít. Monitoring prebieha priebežne (najlepšie raz za štvrtrok) na základe dohodnutého podrobného monitorovacieho plánu. Realizujú ho obce samotné (u aktivít, ktoré sú realizované len nimi) a predsedníctvo Združenia u aktivít, ktoré sú spoločné pre celé územie. Do mesiaca po skončení monitorovacieho obdobia výsledky monitoringu predkladajú obce predsedníctvu. Závery monitoringu sú podkladom pre priebežné korekcie, doplnky a zmeny akčného plánu PHSR.

2. **Hodnotenie výstupov a výsledkov** z procesu implementácie PHSR – teda približovanie sa cieľom je činnosť uskutočňovaná po určitých etapách. Hodnotí sa, či sa v regióne na základe plnenia PHSR dosiahol pokrok a jeho úroveň. Toto hodnotenie sa robí zvyčajne raz za rok predsedníctvom združenia na základe podkladov od jednotlivých obcí a je predkladané snemu Združenia. Vyhodnotenie plnenia cieľov je prezentované aj verejnosti.

Monitorovanie a hodnotenie súvisí aj s analýzou a riadením rizík, ktoré môžu pri napĺňaní PHSR nastať, a na ktoré je potrebné sa adaptovať (tzv. adaptívny manažment). Zároveň sú podkladom pre komunikáciu s verejnosťou ako „pravidelný odpočet“ a prezentácia dosiahnutých výsledkov; ako aj pre vecnú a časovú aktualizáciu PHSR

3. **Komunikácia**, ako nástroj pre kooperáciu a koordináciu pri napĺňaní PHSR vo vnútri Mikroregiónu Čremošná (medzi obcami Združenia, obyvateľmi a všetkými ďalšími subjektmi v území, ktoré sú, resp. mali byť zapojené do procesu implementácie PHSR) je zabezpečovaná predsedníctvom Združenia, podobne ako komunikácia navonok regiónu (iné regióny, VÚC, centrálné orgány, prípadne EÚ).
4. **Tvorba a manažment projektov** v súlade s PHSR na obecnej úrovni je zodpovednosťou obcí a pri spoločne identifikovaných projektoch ich tvorba a manažment je zodpovednosťou predsedníctva Združenia. Zodpovednosť znamená, že buď si budú vytvárať a manažovať projekty sami, resp. dodávateľsky, alebo si vytvoria obce spoločne pozíciu/pozície projektového manažéra, resp. si spoločne najmú externý odborný subjekt, ktorý im túto činnosť zabezpečí. Súčasťou prípravy a manažmentu projektov je aj informovanosť a znalosť o možných externých finančných zdrojoch.
5. **Aktualizácia PHSR** a schvaľovanie zmien je organickou súčasťou implementačného mechanizmu a vytvára z PHSR otvorený a flexibilný dokument. Súčasťou procesu aktualizácie je systematický zber a vyhodnocovanie podnetov od subjektov pôsobiacich na území Čremošná, sledovanie prichádzajúcich príležitostí i hrozieb pre rozvoj územia ako aj výskyt nových skutočností, ktoré neboli známe v čase tvorby a zostavenia spoločného PHSR. Periodicita aktualizácie je minimálne raz za rok a v prípade potreby (odborný, legislatívny, politický, strategický podnet) aj častejšie. Zodpovednosť za proces aktualizácie má predsedníctvo združenia a prípadné zmeny schvaľuje snem.

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1 – Profil – Popis vývoja a stavu územia Mikroregiónu Čremošná

Príloha č. 2 – Vyhodnotenie prieskumu vnímania potrieb verejnosťou

Príloha č. 3 – Akčný plán a finančný plán

***„Ak nemôžeš lietať, tak bež.
Ak nemôžeš bežať, tak kráčaj.
Ak nemôžeš kráčať, tak sa plaz.
Ale nech už robíš čokoľvek, tak sa stále hýb vpred. ”***

– Martin Luther King Jr. –